

Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у світі сучасної педагогічної освіти

Луганський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка (м. Луганськ)

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти є забезпечення у кожному навчальному закладі відповідних умов для навчання та виховання духовної і здорової особистості, яка була б здатна творчо виконувати свої професійні обов'язки у майбутньому та реалізовувати життєвий досвід тепер.

Сучасна анотація на рівні освіти свідчить, що молодь після закінчення школи не здобуває широких можливостей вибору професії, якість здобутих знань не завжди відповідає вимогам вищих навчальних закладів, тому в сучасних умовах реформування освіти і виховання школярів пропонуються нові підходи до організації освіти в стандартній школі. Вища школа, як і вся система освіти, покликана ефективно сприяти створенню у суспільстві умов для пізнання, розвитку і самореалізації особистості в нинішньому соціально-економічному середовищі. У сучасних умовах розширюються й оновлюються нові можливості для обрання технологій професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання [2].

Необхідною умовою для формування повноцінної та високоефективної професійної підготовки студентів педагогічних ВНЗ повинні стати спонукання та мотивація як результат організованої, цілеспрямованої освітньо-педагогічної діяльності.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Професійна підготовка майбутніх учителів до профільного навчання як складник загальної культури особистості, виконуючи глобальні соціальні функції оптимізації фізичного стану студентів, організації здорового способу життя, підготовки до професійної діяльності та життєвої практики, потребує ретельного наукового аналізу. Ця освітня стратегія знайшла відображення у Конституції України, Законі України “Про вищу освіту”, “Декларації Болонського процесу”, Державній національній програмі “Освіта (Україна XXI століття)”, Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, які зазначають метою освіти формування педагога, здатного здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, бути конкурентоспроможними на ринку праці, забезпечувати розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх, духовних і культурних потреб. Таким чином, фізична культура у професійній підготовці майбутніх вчителів до профільного навчання вирішує свої специфічні завдання одночасно, тією чи іншою мірою впливаючи на усі сторони виховання особистості, передусім на естетично-моральне, фізичне та інтелектуальне виховання [1].

Одна з ключових проблем організації сучасної школи, як зазначається в Концепції профільного навчання в старшій школі, – процес диференціації. Різні погляди на ідею диференційованого навчання певною мірою відображають дві протилежні тенденції у розвитку сучасної науки, виробництва й освіти. Одна з них – інтеграція, що потребує від кваліфікованого працівника широкої загальної культури й обізнаності в багатьох суміжних галузях. Важливою умовою досягнення успіху в будь-якій діяльності вважається спеціалізація працівника, хоча сам характер цієї спеціалізації зазнає суттєвих змін. Сьогодні в Україні відбулися певні зрушення щодо створення умов для впровадження засад диференційованого навчання. Розпочато роботу з обговорення проблем упровадження профільного навчання старшої школи в Україні.

У процесі створення підґрунтя для профільної старшої школи в Україні необхідно звернутись як до власних надбань, так і до зарубіжного досвіду. У світі існує багаторічний досвід організації профільного навчання в старшій школі. Сьогодні в Європі налічується декілька підходів до диференціації та профілізації навчання в старшій школі, а саме: а) різні типи шкіл (Франція, Італія); б) профільне навчання (програми) в структурі єдиної школи (Швеція); в) єдиний навчальний план протягом перших років навчання в різних типах старшої школи та поглиблення в профілі протягом останнього періоду (Нідерланди) [3].

Потреба в нових підходах до організації освіти в середній школі загалом та старшій середній школі зокрема спричинили впровадження нових типів шкіл на засадах особистісно орієнтованого

навчання та профілізації як умови реалізації диференційованої освіти. Диференційоване навчання стало освітньою парадигмою спасіння, а іноді протестом проти терміна “загальна освіта”, іноді – модою. Сучасне завдання побудови профільного навчання в середній школі для вчителя України поки що лежить у площині інтуїції більше ніж у площині раціонального виміру. Лише зміни в галузі сучасних комунікацій прокладають реальні шляхи до оновлення середньої школи, модернізації засад професійної підготовки фахівців.

Формування цілей статті. Головною метою української системи освіти є створення умов для успішного навчання, виховання, розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Профільне навчання – це вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів та створення умов навчання відповідно до професійного самовизначення, що забезпечується шляхом змін у меті, змісті та структурі організації навчання та спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток інших інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку і самоосвіти. У сучасній науковій літературі профільне навчання можна розглядати як процес, принцип, засіб, форму організації навчання [4]. А цей процес повинен бути:

- спрямований на реальне життєве та професійне самовизначення випускників школи;
- диференційований за змістом навчання, у якому враховано передусім основні запити та професійні плани учнів у реальних регіональних умовах;
- такий, що використовує прогнозування з урахуванням структури ринку праці та зайнятості молоді.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати сутність профільного навчання у старшій школі та визначити коло питань щодо професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засіб диференціації й індивідуалізації навчання, коли шляхом змін у структурі, змісті та організації освітнього процесу повніше враховано інтереси, здібності, можливості та схильності учнів, створено умови для освіти старшокласників відповідно до інших професійних інтересів і намірів щодо впровадження освіти.

Основним завданням профільного навчання є:

- створення умов для врахування та розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;
- виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для їхнього життєвого та професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору й оволодіння майбутньою професією;
- формування соціальної, інформаційної, технологічної компетентності учнів на профільному рівні, спрямування підлітків на майбутню професійну діяльність;
- забезпечення зв'язків між загальною середньою, професійною та вищою освітою відповідно до обраного профілю.

Профіль навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене та професійно орієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Профіль навчання у 10–12-х класах здійснюється за такими напрямками, як соціально-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний, спортивний.

Незважаючи на значну увагу науковців до проблематики, низка кардинальних проблем залишається поки ще не розв'язаною. У науці не досліджувалася проблема підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання. Немає теоретико-методологічних засад та технологій підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах до цього виду професійної діяльності.

Останнім часом значна увага приділяється питанням проблем професійної підготовки саме вчителів фізичного виховання для загальноосвітньої школи. Ця проблема загострюється у зв'язку з тими змінами, які проходять на сучасному етапі реформування системи освіти й виховання у загальноосвітній школі. Згідно з Концепцією 12-річної середньої школи до профільного навчання підвищуються вимоги щодо професійної підготовки кадрів [5]. Це потребує поглиблення знань з фізичної культури як профільного предмета, оволодіння уміннями й навичками проводити курси за вибором на підставі забезпечення профільної спортивно-прикладної спеціалізації студентів. Це

питання активно досліджувалося і впроваджувалося в економічно розвинутих країнах. Його розв'язання дасть людині можливість визначитися у професійному напрямі, а це дає уможливити забезпечення висококваліфікованими кадрами, які будуть в змозі впроваджувати нові оздоровчі технології, зорієнтовані на збереження та зміцнення здоров'я. В Україні теж розглядалися питання щодо профільного навчання, але в галузі фізичної підготовки такі дослідження ще не проводилися.

Таким чином, професійна підготовка вчителів фізичного виховання до профільного навчання повинна вирішувати свої специфічні завдання. Насамперед на сучасному етапі повинні втілюватися новітні особистісно-орієнтовані педагогічні технології, розробка яких – новий етап у формуванні цінностей фізичної культури, об'єктивний процес сучасної освіти, на якому будуть переглянуті застарілі підходи, які не забезпечують потреб навчального процесу.

Сучасна модель організації навчання в старшій школі на профільних засадах повинна бути гнучкою технологією трансформації навчання у той варіант школи, яка б найкраще вирішувала завдання допрофесійної підготовки. Проблема профілізації старшої школи в Україні полягає в таких аспектах:

– існування шкіл різного типу лише частково вирішує проблему старшої школи, певним чином обмежуючи рівний доступ дітей до здобуття якісної освіти;

– проект Державного стандарту загальної середньої освіти, що є сьогодні ключовим документом, недостатньо розкриває основні підходи до профілізації старшої школи України;

– система підготовки та підвищення кваліфікації вчителів, сучасна навчальна література, система оцінювання якості знань учнів недостатньо враховують проблеми профілювання старшої школи;

– успішна реалізація концепції профільного навчання в старшій школі потребує розробки ефективних механізмів упровадження та широкого залучення громадськості до її обговорення.

Висновки. Створення профільної старшої школи, як ми вже зазначили, неможливе без належної підготовки кадрів. Саме тому система підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів має бути забезпечена необхідними програмами, навчальними матеріалами й іншими ресурсами, щоб задовольнити освітню галузь необхідними кваліфікованими спеціалістами. При визначенні профільних напрямів підготовки кваліфікованих спеціалістів має бути узгоджено стосовно спеціалізації систему підготовки та підвищення кваліфікації освітніх кадрів. Окрім того, необхідно враховувати можливість учителів викладати навчальні предмети за різними профілями. Вчителі мають бути обізнані із сучасними педагогічними технологіями, інтегрованими курсами та інноваційними формами й методами викладання, сучасними засобами навчання, що і формує необхідність організації, підготовки та підвищення фахової кваліфікації вчителів, для задоволення потреби профільної старшої школи.

Література

1. Абдулина О. Н. *Общепедагогическая подготовка учителей в системе педагогического образования.* – М.: Б. и., 1990.
2. Ашмарин Б. А. *Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании.* – М.: Б. и., 1978.
3. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб.* – К.: Академвидав, 2004.
4. Іванова Л. І. *Особливості профільного навчання з фізичної культури // Фіз. виховання в шк.* – 2004. – № 1.
5. *Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформ. зб. Міністерства освіти і науки України.* – 2003. – № 24.

Анотації

У статті йдеться про роль профільного навчання учнів старшої школи як важливого компонента орієнтації школярів у майбутній професійній діяльності. Висвітлюються головні напрями цього педагогічного процесу у світлі сучасних вимог, визначаються провідні параметри та відповідність їх сучасним педагогічним технологіям.

Ключові слова: професіоналізація, профільне навчання, різнопрофільність класів, сучасні освітні технології, освітні стандарти.

В статті йде про ролі профільного навчання учнів старшої школи як важливого компонента орієнтації школярів у майбутній професійній діяльності. Висвітлюються головні напрями цього педагогічного процесу у світлі сучасних вимог, визначаються провідні параметри та відповідність їх сучасним педагогічним технологіям.

Ключевые слова: профессионализация, профильное обучение, разнопрофильность классов, современные образовательные технологии, образовательные стандарты.

This article says about the role of professional education of the senior pupils like an important component in their future professional activity. The main defections of this pedagogical process are given and the main characteristics and their conformity to modern pedagogical technologies are determined.

Key words: *professional skills, profile training classes, different, modern educational technologies, educational standards.*